

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeadđi
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Vår dato:

08.06.2021

Vår ref:

2021/5829

Deres dato:

Deres ref:

Neidenelvans Fiskefellesskap

9930 Neiden

Att.: Roy Mikkola

roy.mikkola@gmail.com

Saksbehandler, innvalgstelefon

Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen, 78 95 03 14

Avslag på søknad om motorisert ferdsel i Neiden- og Munkefjord naturreservat

Vedtak

Statsforvalteren i Troms og Finnmark avslår søknaden fra Neidenelvans Fiskefellesskap (NFF) om motorisert ferdsel i Neiden- og Munkefjord naturreservat.

Hjemmel for vedtaket er § 48 i lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19. juni 2009 nr. 100.

Klagerett

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jmfør forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet og sendes til Fylkesmannen i Troms og Finnmark, jf. forvaltningsloven § 32.

Bakgrunn

Det vises til telefonsamtale med Neidenelvans Fiskefellesskap (NFF) ved Roy Mikkola i mai 2021 vedrørende forlengelse av tillatelse til motorisert ferdsel i Neiden- og Munkefjord naturreservat (NR) i forbindelse med renhold av toalettbygning og omkleddningsbygning, tømning av søppel fra søppeldunker utplassert på stedet og fjerning av avføring/urin fra toalettbygning. I følge NFF vil all kjøring foregå etter etablerte kjørespor i naturreservatet.

NFF forvalter fiskeretten i Neidenelva, og har i 2021 tilsatt elvevakter for å kontrollere og veilede fiskere. I følge NFF er det hensiktsmessig og tidsbesparende å benytte kjøretøy for henting/tømning av søppel fra søppeldunker (1-2 ganger pr. uke), tømning av toalettbygning (1 gang pr. år) og renhold av toalettbygning/omkleddningsbygg (1-2 ganger pr. uke).

På varme dager sommerstid er området populært for blant annet bading og for annen type rekreasjon. Da kan det være opp til 15-20 biler på parkeringsplassen som ligger like utenfor vernegrensa. Under slike perioder benyttes søppeldunker, toalett- og omkleddningsbygg oftere, og behovet for renhold/tømming øker.

Det opplyses i søknaden at henting av søppel fra søppeldunker kun er aktuelt for søppeldunkene som er plassert sør- og øst for toalettbygningen, siden disse ligger lengst unna parkeringsplassen.

Statsforvalterens vurdering

Søknaden om motorisert ferdsel i Neiden- og Munkefjord naturreservat (NR) er behandlet etter forskrift om Neiden- og Munkefjord naturreservat av 20. desember 1991 nr. 941 og lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19. juni 2009 nr. 100.

Formålet med vernet er ifølge verneforskriften pkt. III å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Adskilte lokaliteter med velutviklet strandengvegetasjon utgjør tilsammen et strandengkompleks med uvanlig stor variasjon i flora, plantesamfunn og økologi med flere sjeldne plantesamfunn og plantearter. Fjære- og gruntvannsområdene har stor betydning som raste-, myte- og overvintringsområde for en rekke arter av våtmarksfugler.

Etter pkt. IV nr. 2 er all vegetasjon i vann og på land vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse, og etter nr. 3 er alt vilt, herunder deres hi, reir og egg, vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Bruk av motorkjøretøy på barmark er forbudt etter nr. 4. Når særlige grunner foreligger kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til motorferdsel på land, jf. verneforskriften pkt. VI nr. 2. Statsforvalteren vurderer at det ikke foreligger særlige grunner, og vil derfor behandle søknaden etter nml. § 48. Av denne bestemmelsen går det frem at dispensasjon bare kan gis dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Av forarbeidene til naturmangfoldloven fremgår at nml. § 48 ikke kan anvendes for å utvide rammen trukket opp i vernevedtaket. Nml. § 48 skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Bestemmelsen åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Vilklårene er kumulative, det vil si at begge vilklårene må være oppfylt for at Statsforvalteren kan dispensere for omsøkte tiltak. Det at vilklårene er oppfylt, gir ikke krav på dispensasjon. I avveiningen av om dispensasjon skal gis, må det foretas en skjønnsmessig vurdering. Det skal også vurderes om en innvilgelse av søknaden kan føre til presedensvirkninger.

Det fremgår av nml. § 8 at kunnskapsgrunnlaget skal være oppfylt før myndighetene fattet vedtak i saken. Kunnskapen om det aktuelle området er god, blant annet gjennom rapporten Verneverdige strandområder i Finnmark (Rapport nr. 13. Fylkesmannen i Finnmark. Miljøvernavdelingen. 1985), tidligere saksbehandling, befaringer til området, Naturbase, Artsobservasjoner, forarbeider m.m. Statsforvalteren anser dermed kravet til kunnskapsgrunnlag etter nml. § 8 for oppfylt. Føre-var-prinsippet i nml. § 9 tillegges derfor mindre vekt.

På Sandtangen/Mikkelsnes i Neiden- og Munkefjord NR er det etablert et toalettbygg og et omkleddningsbygg. I tillegg er det satt ut tre søppeldunker som elvevaktene har ansvaret for å tømme. Det er også satt ut en benk i nærheten av toalett-/omkleddningsbygget. Parkeringsplassen som er etablert like utenfor vernegrensen huser opptil 15 – 20 biler. Denne plassen kan bli nokså full av biler når været er godt sommerstid.

Sandtangen/Mikkelsnes benyttes som utfartssted og badeplass, jf. Rapport nr. 13 (Verneverdige strandområder i Finnmark. Fylkesmannen i Finnmark. Miljøvernavdelingen 1985). Statsforvalteren antar derfor at toalett- og omkleddningsbygget ble oppført før vernet kom, og at området på Sandtangen/Mikkelsnes har vært brukt som rekreasjons- og utfartssted for både lokalbefolkning og tilreisende i lang tid.

Det går et kjørespor fra parkeringsplassen i nord som ligger like utenfor vernegrensen og sørover til der kjøresporet møter elva. Denne strekningen er ca. 200 meter lang. Fra dette punktet fortsetter kjøresporet langs elva i østlig retning til ytterst på Mikkelsnes/Sandtangen. Denne strekningen er ca. 750 meter lang. Hvordan kjøresporene har oppstått, kjenner ikke Statsforvalteren til. Statsforvalteren vil likevel anta at kjøresporene har oppstått over forholdsvis lang tid, siden deler av kjøresporene i reservatet er svært tydelige i terrenget.

Ved utløpet av Neidenelva og innerst i Munkefjorden finnes flere atskilte områder med velutviklede og varierte strandenger. Utløpet er fylt opp med finmateriale, og Sandtangen/Mikkelsnes er en større deltaavsetning som elva har bygd opp. Her ligger det store sand- og mudderbanker som delvis tørrlegges ved lavvann. Strandengene inneholder arter som teppesaltgras, ishavsstarr, ishavsstjerneblom, korshesterumpe, brakkhesterumpe, kolamelde, finnmarksnøkleblom, neidensaltgras og finnmarkssaltgras. Neidensaltgras er ikke funnet noe annet sted i verden.

Som en kuriositet kan nevnes at finnmarkssaltgras har $2n = 14$ kromosomer, mens alle andre saltgrasarter i Nord-Europa har $2n = 42$ kromosomer. Finnmarkssaltgras er en art som krever spesielle hensyn og tiltak. Arten vurderes som nær truet fordi den bare er kjent fra et lite antall forekomster innen et svært begrenset område. Dersom definisjonen til International Union for Conservation of Nature (IUCN) benyttes, er den bare kjent fra Neiden- og Munkefjord NR.

Finnmarkssaltgras er dessuten norsk ansvarsart etter som den bare er kjent fra Norge. Strendene den vokser på (mest sandstrender og låge sanddyner), er i utgangspunktet lite utsatt for inngrep. De har vært og er sauebeitet, noe arten tåler dårlig, og etter at forekomsten med den største populasjonen, Mikkelsneset i Neiden, ble inngjerdet, har planten nærmest eksplodert fra å sette noen få strå på rundt 10 cm lange til å bli over ½ meter høy og robust, jf. Norsk rødliste for arter 2015. Vi må kunne anta at arten kan bli negativt påvirket av motorisert ferdsel.

Statsforvalteren er i utgangspunktet positiv til at NFF holder området i orden gjennom renhold, søppeltømming og annen tilrettelegging, og har forståelse for at det er ønskelig å benytte kjøretøy i forbindelse med omsøkte aktiviteter. Dette var grunnen til at Statsforvalteren i 2019 (jf. sak 2019/8210-2) gav NFF en to-årig tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med nevnte aktiviteter. Den gangen vurderte Statsforvalteren søknaden ut fra flyfoto, og la til grunn at kjøresporene i reservatet i hovedsak bestod av sand.

I ettertid av at denne tillatelsen ble gitt, har Statsforvalteren vært på befaring i området. Befaringen viser at det befinner seg forholdsvis mye vegetasjon i- og langs kjøresporene i reservatet. Dette betyr at grunnlaget for å behandle søknaden er annerledes enn i 2019 da en la til grunn at kjøresporene stort sett bestod av sand.

Det vil ta svært lang tid før kjøresporene i reservatet forsvinner. Siden det kan være mye ferdsel fra mennesker sommerstid i forbindelse med fiske og bading, og det i tillegg foregår en del ulovlig motorisert ferdsel, vil slitaskaden på vegetasjonen kunne bli nokså stor. Når det i tillegg er mye sand i området og jordsmonnet er tynt, vil både motorisert ferdsel og ferdsel til fots kunne skade vegetasjonen, jf. nml. § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dersom jordsmonnet for eksempel rives opp gjennom motorisert ferdsel, vil vind transportere det tynne jordsmonnet vekk, slik at bare sanda er tilbake.

Statsforvalteren har derfor kommet frem til at en vil avslå søknaden om motorisert ferdsel i forbindelse med de omsøkte tiltakene. Dette begrunnes med at motorisert ferdsel lett vil skade vegetasjonen og dermed kunne påvirke verneverdiene nevneverdig, jf. verneforskriften pkt. III og IV nr. 2 samt nml. § 48 første avsnitt.

I forbindelse med denne saken, ønsker vi å informere om at bålbrekking ovenfor flomålet i reservatet er forbudt, jf. verneforskriften pkt. IV nr. 5. Bålplassen på figur 4 i vedlegg 1 vil derfor fjernes av Statens naturoppsyn i løpet av våren/forsommeren.

Etter Statsforvalteren vurdering kunne tilretteleggingstiltak som omkleddningsbygg, toalettbygg, benker m.v. ha stått på- eller i nærheten av parkeringsplassen, slik at aktiviteter knyttet til disse ikke foregikk i selve verneområdet. Vi vil på et senere tidspunkt og i samarbeid med berørte parter ta stilling til disse spørsmålene. I den forbindelse kan det bli aktuelt å utarbeide en besøksstrategi for området. En besøksstrategi sier noe om hvordan tilretteleggingen i et område skal være og er en forutsetning for å få tildelt midler til tiltak.

Med hilsen

Heidi-Marie Gabler (e.f.)
seksjonsleder

Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi:

Statens naturoppsyn Kirkenes
Sør-Varanger kommune

jorn.monsen@miljodir.no
postmottak@sor-varanger.kommune.no

Vedlegg:

1. Kart som viser Neiden- og Munkefjord naturreservat og plassering av tiltak på Mikkelsnes/Sandtangen.
2. Foto av etablerte tiltak og spor etter ferdsel i Neiden- og Munkefjord naturreservat.